

פינת הלשון

פלוס ומינוס – או, כל המוסיף גורע

פלוס ומינוס הם בין המושגים השכיחים ביותר בשפתנו היומיומית, כאן ובכל העולם המתימר להיות מתקדם. בהקשרים שונים מקבלים הפלוס והמינוס מובנים שונים, ולעתים אפילו משונים במקצת. מן הראוי שנקדיש לנושא כמה שורות. קודם כל, התירגום המדויק.

לפי המקור הרומי plus=יותר. בחשבון נוהגים לסמל את המובן יותר (או "ועוד") בסימן +. פלוס, כשהוא בא אחרי מספר, רוצה לומר "לפחות" (15 פלוס, כלומר, לפחות 15 ואולי יותר). בכלל, הסימן + מראה על ערך חיובי, גם של מתח חשמלי (אל תגע!) ואפשר לראותו על סוללות ומכשירים חשמליים. אף מקובל להשתמש במספר יותר גדול של הסימן + כדי לציין בקיצור רב דרגת חיוב, טיב, יתרון. כבר שמענו שלאיש או לענין יש "כמה וכמה פלוסים".

לעומת זה, minus=פחות, יותר קטן ובחשבון נוהגים לסמלו בסימן -, אשר משמש גם לציון ערכים שליליים בכלל, כגון מתח חשמלי שלילי, מעלת חום מתחת לאפס, סיכומים של הפסד או גרעון במאזנים עסקיים, ועוד כהנה וכהנה. גם minor מבטא "פחות" והביטוי חוזר ונשנה בהקשרים שונים: סולם מוסיקלי מינורי (שבו השליש [תרצה] קצר בחצי טון); מיעוטים=minorities, אפילו שהם גדולים כשלעצמם אבל פחותים מן הרב אליו מתיחסים; דקה=minute, שהיא קטנה מן השעה או מן המעלה (הגיאוגרפית); מיניאטורה,

שהיא הקטנה או הזעירה של דגם או ציור. כבר הזכרנו ("משק הבקר והחלב" 199) את המקסימום=המירב ואת המינימום=המזער. לפי המקור הרומי, minimus=הכי מעט, הכי קטן שיכול היות, ויש אומרים, שצריך להיות. אף אם לא נתעקש על הכייהכי, הלוא הקדומת mini בודאי מתכוונת למידה קטנה באופן בולט לעין. קחו למשל, המצאה יוצאת מן הכלל, מיניבוס. כלי תחבורה להולכת אנשים קטן בהרבה מן האוטובוס הרגיל, אך מאד יעיל וחסכוני; או המיני-מרקט ("שווקט" בעברית), שהוא קטן בהרבה ממרכזי הקניות הגדולים, אם גם לעתים קרובות מחירי המוצרים הנמכרים שם חורגים מגבולות המיני; או אפילו חצאית-המיני או בגד ים המיני (אל תגע!), אפשר לומר, המעט המכיל את ההרבה. לא בכל המקרים ובכל נושא ומקום יש יתרון לגודל וכבר אמרו חכמינו, שכל המוסיף גורע.

מרוב התעמקות במעלותיו של המינוס כמעט וזנחנו את מגרעותיו של הפלוס. בכוונתי להתיחס להבט אחד שלו, שיש לו קשר למעשינו ולמאמצינו – מע"מ, מס ערך מוסף. אשפי הכלכלה המדינית עשו כאן תרגיל לשוני מבריק, אשר באמצעותו הצליחו להשכיח מלבנו את כור מחצבתנו הפועלי. לפני שנים, כאשר למדתי בבית-ברל על תורתו של מרקס, השתמשו במונח "עודף הערך". על פי ניסוחיו של ידידנו מלפני כמעט שלושה יובלות, עודף הערך נוצר על ידי הפועלים, שבעצם עבודתם

לעומת זה, minus=פחות, יותר קטן ובחשבון נוהגים לסמלו בסימן -, אשר משמש גם לציון ערכים שליליים בכלל, כגון מתח חשמלי שלילי, מעלת חום מתחת לאפס, סיכומים של הפסד או גרעון במאזנים עסקיים, ועוד כהנה וכהנה. גם minor מבטא "פחות" והביטוי חוזר ונשנה בהקשרים שונים: סולם מוסיקלי מינורי (שבו השליש [תרצה] קצר בחצי טון); מיעוטים=minorities, אפילו שהם גדולים כשלעצמם אבל פחותים מן הרב אליו מתיחסים; דקה=minute, שהיא קטנה מן השעה או מן המעלה (הגיאוגרפית); מיניאטורה,

מכתבי קוראים

תגובה לתגובה כמה מזון גס?!

גישות תזונתיות שונות והבאתן לדיון פומבי הינן דבר חשוב ומבורך כשלעצמו, אשר ללא ספק תורם למערכת המקצועית. לא הייתי מגיב על התייחסותו של צבי אדלמן ב"משק הבקר והחלב" מס' 213 לגבי רשימה מפרי עטי ב"משק הבקר" מס' 211, אילו לא היו מספר אידיויקים המחייבים הבהרה.

מזונות הביניים – אלה שערכם גבוה מהמקובל בטבלאות כפי שציין צבי (קליפות הדר) – ניתנים בכמות זהה בין שתי מנות הדוגמא ולא יותר במנה 1 מאשר במנה 2.

קיים הבדל במזונות ביניים אלה, שגם לפי נתוני Van Soest הם דוקא נמוכים מהמקובל בטבלאות והמדובר כאן בסובי חיטה ובגרעיני כותנה.

נראה מהאמור בנקודות דלעיל, כי דוקא מנה 2 עדיפה בהספקת סיב נעכל.

כאשר מצטטים ממקורות חוץ, כמו אלה של McCullough מג'ורג'יה, ארה"ב, צריך לזכור את התנאים בהם פועל המחקר המקורי. ובאמת, כמקובל בארה"ב, המנות מכילות למעלה מ-50% מזון גס ואילו אצלנו המצב שונה. כך, שלמעשה המלצותיו של פרופ' McCullough "בסדר" לשתי מנות הדוגמא שחישבתי קרובות יותר למנה 2 ורחוקות מרחק רב מדוגמת מנה 1, התורמת מעט מדי סיב ממזון גס והרבה מהמקורות של הסובין וגרעיני הכותנה (כאמור, שתי המנות דרשו כמות זהה של מזון לא-עמילני – קליפות הדר).

כל הנתונים המתפרסמים בעולם והעוסקים בחיזוי צריכת מזון קושרים את סך הצריכה לסך (%) דופף-התא במנה. מאחר שבנושא זה שתי המנות זהות תמהני, על בסיס מה העריך צבי צריכת מזון עדיפה במנה 1? מה גם, שנתונים המקובלים בהרבה ניסויים טוענים לצריכה

הם מגדילים את ערכם הבסיסי של חומרי הגלם – ולרוב חומרי גלם אלה חסרי כל ערך שימושי ללא עבודת הפועל. את עודף הערך הנ"ל חישבו כהפרש בין עלות חומר הגלם פלוס שכר הקיום בקושי של הפועל לבין ערך המוצר המוגמר בתנאי שוק קיימים. מאחר ובתנאים של אז, שלהי המאה הקודמת, שכר הפועלים היה זעום ביחס לשענות הארוכות של מאמץ שהשקיעו בייצור, הלוא עודף הערך האמור (בלשונו הערך המוסף) הלך והצטבר והתעצם והפך להצבר ההון החיוני לפיתוח נוסף של התעשייה – ולרווחת בעלי-ההון, כמובן.

אז באה המדינה המודרנית וטוענת: אני שותף. מן הבחינה המהותית ערך מוסף=עודף הערך. במקור הגרמני נאמר Mehrwert ובתרגום לאנגלית אנו מוצאים plus-value, בספרדית plusvalia וכך הפלוס משתחל לנו לדיון. מענין לציין, שכיום רק הגרמנית שמרה על המונח של מרכס, שם קוראים למע"מ Mehrwertsteuer, בעוד שבאנגלית משמשים ראשי-התיבות VAT (value added tax) באיטלקית IVA (imposte valore aggiunto) וכך בשפות אחרות. מובן, שכוונת המס וחישובו שונים מן הפירוש המקורי של עודף הערך.

רמת החיים של הפועל היום, יש אפילו מי שמתבייש להיקרא פועל, טובה לאין ערוך מזו של תקופות עברו. בעזרת טכנולוגיות גדל כח הייצור שלו בעוד שעות העבודה והמאמץ הגופני הדרוש קטנו במידה ניכרת. הטכנולוגיות המתקדמות הן בדרך כלל עתירות-הון; כבר הסברנו איך נוצר ההון. כך למעשה, המס על הערך המוסף מוטל גם על חלקו הישיר של הפועל בייצור המוצר וגם על חלקו העקיף, אשר נצבר על ידי בעלי ההון, אמצעי הייצור והמימון. ההבדל הוא, שכיום המדינה סופגת חלק של עודף הערך בצורת מס. את מרכיב המס הכלול במחיר לצרכן משלם תמיד אותו צרכן אחרון בשורת המשתמשים/הנהנים מן המוצר. כך שלגביו זה לא פלוס גדול, וכבר אמרו חכמינו...

מרדכי מלען